

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ВЕЛИКА РОГАТА ХУДОБА ДЛЯ ЗАБОУ

Технічні умови

ДСТУ 4673:2006

Видання офіційне

БЗ № 6– 2006/416

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2008

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Інститут тваринництва УААН, Технологічний інститут молока та м'яса УААН, Національна асоціація виробників м'яса та м'ясопродуктів України «Укрм'ясо»

РОЗРОБНИКИ: **Г. Єресько**, д-р техн. наук; **Г. Окольніча**; **А. Плотницька**; **В. Попов**; **В. Прудніков**, д-р с.-г. наук; **О. Старчевой**, канд. техн. наук; **Є. Чигринов**, д-р с.-г. наук (науковий керівник); **С. Юрченко**, канд. с.-г. наук; **М. Яцюта**, канд. техн. наук

2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 15 серпня 2006 р. № 242; згідно з наказом Держспоживстандарту України від 12 грудня 2007 р. № 357 чинність встановлена з 2009–01–01

3 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ (зі скасуванням в Україні чинності ГОСТ 5110–55)

**Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України**

Держспоживстандарт України, 2008

ЗМІСТ

	С.
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	2
4 Класифікація	2
5 Технічні вимоги	3
5.1 Характеристика великої рогатої худоби	3
5.2 Характеристика туш	4
6 Вимоги щодо безпеки	6
7 Вимоги щодо охорони довкілля	6
8 Маркування	6
9 Правила транспортування	6
10 Методи контролювання	7
11 Правила приймання	8
12 Гарантії виробника	8
Додаток А Бібліографія	8

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ВЕЛИКА РОГАТА ХУДОБА ДЛЯ ЗАБОЮ

Технічні умови

КРУПНЫЙ РОГАТЫЙ СКОТ ДЛЯ УБОЯ

Технические условия

CATTLE FOR SLAUGHTER

Specifications

Чинний від 2009-01-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Цей стандарт поширюється на велику рогату худобу, призначену для забою.

1.2 Вимоги щодо безпечності робіт під час проведення забою великої рогатої худоби та охорони довкілля викладено у розділах 6 і 7.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті є посилання на такі нормативні документи:

ДСТУ 1706–92 Бирки для таврування худоби. Загальні технічні умови

ГОСТ 12.1.003–83 ССБТ. Шум. Общие требования безопасности (ССБП. Шум. Загальні вимоги безпеки)

ГОСТ 12.1.004–91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования (ССБП. Пожежна безпека. Загальні вимоги)

ГОСТ 12.1.005–88 ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны (ССБП. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони)

ГОСТ 12.1.010–76 ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования (ССБП. Вибухобезпечність. Загальні вимоги)

ГОСТ 12.1.012–90 ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования (ССБП. Вібраційна безпека. Загальні вимоги)

ГОСТ 12.1.050–86 ССБТ. Методы измерения шума на рабочих местах (ССБП. Методи вимірювання шуму на робочих місцях)

ГОСТ 12.2.003–91 ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности (ССБП. Обладнання виробниче. Загальні вимоги безпеки)

ГОСТ 12.2.007.0–75 ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности (ССБП. Вироби електротехнічні. Загальні вимоги безпеки)

ГОСТ 12.2.061–81 ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности к рабочим местам (ССБП. Обладнання виробниче. Загальні вимоги безпеки до робочих місць)

ГОСТ 12.3.002–75 ССБТ. Процессы производственные. Общие требования безопасности (ССБП. Процеси виробничі. Загальні вимоги безпеки)

ГОСТ 17.2.3.02–78 Охрана природы. Атмосфера. Правила установления допустимых выбросов вредных веществ промышленными предприятиями (Охорона природи. Атмосфера. Правила встановлення допустимих викидів шкідливих речовин промисловими підприємствами)

ГОСТ 29329–92 Весы для статического взвешивания. Общие технические требования (Ваги для статичного зважування. Загальні технічні вимоги).

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Нижче подано терміни, вжиті у цьому стандарті, та визначення позначених ними понять:

3.1 велика рогата худоба для забою

Одомашнені жуйні тварини, які належать до роду биків BOS, призначені для забою незалежно від статі, віку і вгодованості

3.2 доросла велика рогата худоба для забою

Корови, бугаї, воли і телиці віком старші ніж 3 роки, які мають три і більше пари постійних різців

3.2.1 корова для забою

Самка великої рогатої худоби після отелення

3.2.2 бугай для забою

Дорослий некастрований самець великої рогатої худоби

3.2.3 віл для забою

Дорослий кастрований самець великої рогатої худоби

3.2.4 телиця для забою

Самка великої рогатої худоби, яка не телася

3.3 молодняк великої рогатої худоби для забою

Бугайці, волики та телиці у віці старше 8 міс., але не старше 3 років, які мають дві пари постійних різців та початок прорізування третьої пари постійних різців

3.3.1 бугаєць для забою

Молодий некастрований самець великої рогатої худоби

3.3.2 волик для забою

Молодий кастрований самець великої рогатої худоби

3.3.3 телиця для забою

Молода самка великої рогатої худоби

3.4 теля для забою

Бугайці та телички у віці від 3 міс., але не старше 8 міс., які мають лише молочні різці, на стертій поверхні зацепів з'являється коричнева пляма

3.5 теля-молочник для забою

Бугайці та телички, впоєні молоком у віці від 14 днів, але не старше 3 міс., які мають лише молочні різці.

4 КЛАСИФІКАЦІЯ

4.1 Залежно від віку та статі велику рогату худобу поділяють на групи:

- доросла худоба (корови, бугаї, воли та телиці);
- молодняк (бугайці, волики та телиці);
- телята (бугайці та телички);
- телята-молочники (бугайці та телички).

4.2 Залежно від живої маси молодняк великої рогатої худоби поділяють на класи:

- вищий;
- перший;
- другий;
- третій.

- 4.3** Залежно від вгодваності дорослу худобу, молодняк і телят поділяють на категорії:
— перша;
— друга.

5 ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ

5.1 Характеристика великої рогатої худоби

5.1.1 Велика рогата худоба для забою повинна відповідати вимогам цього стандарту, діючого ветеринарного законодавства та [1].

5.1.2 Шкіряний покрив великої рогатої худоби повинен бути без травматичних та інших пошкоджень, без навалу.

5.1.3 Дорослу велику рогату худобу залежно від вгодваності поділяють за категоріями відповідно до вимог, викладених у таблиці 1.

Таблиця 1 — Категорії вгодваності дорослої великої рогатої худоби

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
	Корови, воли, телиці
Перша	Форми тулуба дещо кутасті. Мускулатура розвинена задовільно, лопатки виділяються, стегна злегка підтягнуті. Остисті відростки грудних та поперекових хребців, сідничні бугри та маклоки виступають, але не різко. Відкладання підшкірного жиру прощупуються біля основи хвоста і на сідничних буграх, щуп вивпвнній слабо. У волів мошонка злегка заповнена жиром і на дотик м'яка
Друга	Форми тулуба кутасті. Мускулатура розвинена менш задовільно, лопатки помітно виділяються, стегна плоскі, підтягнуті. Остисті відростки грудних та поперекових хребців, сідничні бугри і маклоки помітно виступають. Відкладання підшкірного жиру можуть бути в вигляді невеликих ділянок на сідничних буграх та на попереку. У волів мошонка підтягнута, зморщена і без жирових відкладань
	Бугаї
Перша	Форми тулуба округлі. Мускулатура розвинена добре. Груді, спина, попереки і зад досить широкі, лопатки і стегна вивпвнені, кістки скелета не виступають
Друга	Форми тулуба дещо кутасті. Мускулатура розвинена задовільно. Груді, спина, попереки і зад менш широкі, лопатки і стегна дещо підтягнуті, кістки скелета дещо виступають

5.1.4 Молодняк великої рогатої худоби залежно від живої маси поділяють на класи відповідно до вимог, викладених у таблиці 2.

Таблиця 2 — Класи молодняку великої рогатої худоби

Клас	Жива маса молодняку, кг
Вищий	Понад 430
Перший	Понад 380 до 430 включ.
Другий	» 330 » 380 »
Третій	Від 330 і менше
Примітка. Жива маса — це маса великої рогатої худоби з відрахуванням затверджених у встановленому порядку знижок від фактичної живої маси.	

5.1.5 Молодняк усіх класів залежно від вгодваності поділяють на категорії відповідно до вимог, викладених у таблиці 3.

Таблиця 3 — Категорії вгодваності молодняку великої рогатої худоби

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Перша	Форми тулуба округлі. Мускулатура розвинена добре, лопатки, попереки, зад і стегна виповнені. Остисті відростки грудних і поперекових хребців, сідничні бугри і маклоки дещо виступають. Підшкірні жирові відкладання прощупуються біля основи хвоста
Друга	Форми тулуба не досить округлі. Мускулатура розвинена задовільно. Холка, остисті відростки грудних і поперекових хребців, сідничні бугри і маклоки виступають. Підшкірні жирові відкладання не прощупуються

5.1.6 Телят у віці від 3 міс., але не старше 8 міс. живою масою понад 150 кг залежно від вгодваності поділяють за категоріями відповідно до вимог, викладених у таблиці 4.

Таблиця 4 — Категорія вгодваності телят

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Перша	Форми тулуба округлі. Мускулатура розвинена добре. Лопатки, попереки і стегна виповнені
Друга	Форми тулуба не досить округлі. Мускулатура розвинена задовільно. Лопатки і стегна виповнені задовільно. Сідничні бугри і маклоки виступають

5.1.7 Телят-молочників у віці від 14 днів, але не старше 3 міс. залежно від вгодваності поділяють за категоріями відповідно до вимог, викладених у таблиці 5.

Таблиця 5 — Категорія вгодваності телят-молочників

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Перша	Мускулатура розвинена задовільно. Остисті відростки грудних і поперекових хребців не виступають, шерсть гладка. Слизові оболонки повинні бути: повік (кон'юктива) — білі, без червонуватого відтінку; ясен — білі або з легким рожевим відтінком; губ та піднебіння — білі або жовтуваті. Жива маса телят не менше ніж 30 кг
Друга	Мускулатура розвинена менш задовільно. Остисті відростки грудних і поперекових хребців дещо виступають. Слизові оболонки повік (кон'юктива), ясен, губ, піднебіння можуть мати червонуватий відтінок

5.1.8 Велику рогату худобу, яка за вгодваністю не відповідає вимогам, викладеним у 5.1.3, 5.1.5, 5.1.6 та 5.1.7, вважають худобою.

5.2 Характеристика туш

5.2.1 Визначення вгодваності туш великої рогатої худоби під час приймання її за масою та якістю м'яса проводять відповідно до вимог, викладених у таблицях 6—10.

5.2.2 Туші дорослої великої рогатої худоби залежно від вгодваності поділяють на категорії відповідно до вимог, викладених у таблиці 6.

Таблиця 6 — Категорії вгодваності туш дорослої великої рогатої худоби

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
	Туші корів, волів, телиць
Перша	М'язи розвинені задовільно. Остисті відростки грудних і поперекових хребців, сідничні бугри та маклоки виступають не різко. Підшкірний жир покриває тушу від 8 ребра до сідничних бугрів зі значними пропусками. На шиї, лопатках, передніх ребрах і стегнах, тазовій порожнині і в області паху є відкладання жиру у вигляді невеликих ділянок
Друга	М'язи розвинені менш задовільно. Стегна мають западини, остисті відростки грудних і поперекових хребців, сідничні бугри та маклоки виразно виступають. Підшкірний жир є у вигляді невеликих ділянок в області сідничних бугрів, попереку та останніх ребер

Кінець таблиці 6

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
	Туші бугаїв
Перша	М'язи розвинені добре, лопатково-шийна і тазостегнова частини випуклі, остисті відростки грудних і поперекових хребців не виступають
Друга	М'язи розвинені задовільно, лопатково-шийна і тазостегнова частини недостатньо виповнені, лопатки і маклоки виступають

5.2.3 Туші молодняку великої рогатої худоби залежно від маси поділяють на класи відповідно до вимог, викладених у таблиці 7.

Таблиця 7 — Класи туш молодняку великої рогатої худоби

Клас	Маса туш, кг
Вищий	Понад 220
Перший	Понад 185 до 220 включ.
Другий	» 158 » 185 »
Третій	Від 158 і менше

5.2.4 Туші молодняку великої рогатої худоби всіх класів залежно від вгодованості поділяють за категоріями відповідно до вимог, викладених у таблиці 8.

Таблиця 8 — Категорії вгодованості туш молодняку великої рогатої худоби

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Перша	М'язи розвинені добре, лопатки без западин, стегна не підтягнуті, остисті відростки грудних і поперекових хребців, сідничні бугри і маклоки дещо виступають
Друга	М'язи розвинені задовільно. Стегна мають западини, остисті відростки грудних і поперекових хребців, сідничні бугри і маклоки виступають виразно

5.2.5 Туші телят у віці від 3 міс., але не старше 8 міс. масою понад 75 кг залежно від вгодованості поділяють за категоріями відповідно до вимог, викладених у таблиці 9.

Таблиця 9 — Категорії вгодованості туш телят

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Перша	М'язи розвинені добре. Лопатки без западин, стегна не підтягнуті, сідничні бугри і маклоки дещо виступають
Друга	М'язи розвинені задовільно. Стегна мають западини, сідничні бугри і маклоки виступають виразно

5.2.6 Туші телят-молочників у віці від 14 днів, але не старше 3 міс. залежно від вгодованості поділяють за категоріями відповідно до вимог, викладених у таблиці 10.

Таблиця 10 — Категорії вгодованості туш телят-молочників

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Перша	М'язи розвинені задовільно, рожево-молочного кольору, стегна виповнені. В області нирок, тазовій порожнині, на ребрах і місцями на стегнах є жирові відкладення. Остисті відростки грудних і поперекових хребців не виступають

Кінець таблиці 10

Категорія	Характеристика (нижній граничний рівень)
Друга	М'язи розвинені менш задовільно, рожевого кольору. Незначні жирові відкладення є в області нирок, тазовій порожнині і місцями в попереково-крижовій частині. Остисті відростки грудних і поперекових хребців злегка виступають

5.2.7 Туші великої рогатої худоби, які за вгодваністю не відповідають вимогам 5.2.2, 5.2.4, 5.2.5 та 5.2.6, вважають пісними.

6 ВИМОГИ ЩОДО БЕЗПЕКИ

6.1 Під час переробляння великої рогатої худоби належить керуватися вимогами щодо безпеки, встановленими ГОСТ 12.3.002, СП № 3238 [2].

6.2 Технічне обладнання повинно відповідати вимогам ГОСТ 12.2.003, ГОСТ 12.2.061.

6.3 Санітарно-побутові приміщення — згідно зі СНиП 2.09.04 [3].

6.4 Рівень шуму на робочому місці під час роботи обладнання не повинен перевищувати рівнів, установлених ГОСТ 12.1.003 та ДСН 3.3.6.037 [4].

6.5 Мікроклімат виробничих приміщень повинен відповідати загальним санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042 [5].

6.6 Показники вібраційного навантаження на працівників у межах робочого місця не повинні перевищувати санітарних норм, зазначених у ГОСТ 12.1.012 та ДСН 3.3.6.039 [6].

6.7 Природне та штучне освітлення повинно відповідати вимогам СНиП 11-4 [7].

6.8 Контроль за вмістом шкідливих речовин у повітрі робочої зони треба проводити згідно з ГОСТ 12.1.005, за рівнем шуму — згідно з ГОСТ 12.1.050, за рівнем вібрації — згідно з ГОСТ 12.1.012, мікрокліматом — згідно з ДСН 3.3.6.042 [5].

6.9 Пожежна безпека повинна відповідати вимогам ГОСТ 12.1.004.

6.10 Електробезпека — ГОСТ 12.2.007.0.

6.11 Вибухова безпека — ГОСТ 12.1.010.

7 ВИМОГИ ЩОДО ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

7.1 Стічні води від виробництва повинні підлягати очищенню і відповідати санітарним правилам і нормам з охорони поверхневих вод від забруднення згідно із СанПіН 4630 [8].

7.2 Викиди в атмосферу контролюють згідно з ГОСТ 17.2.3.02 і ДСП 201 [9].

7.3 Охорону ґрунту від забруднення побутовими і промисловими відходами здійснюють відповідно до вимог санітарних правил і норм утримування територій населених місць згідно із СанПіН 42-128-4690 [10].

8 МАРКУВАННЯ

8.1 Велика рогата худоба, що надходить на забій, повинна бути ідентифікована і зареєстрована в установленому порядку.

8.2 Туші клеймують згідно з [11], [12].

9 ПРАВИЛА ТРАНСПОРТУВАННЯ

9.1 Велику рогату худобу перевозять усіма видами транспорту відповідно до чинних правил перевезень худоби, що діють на певному виді транспорту.

9.2 Транспортні засоби повинні бути чисті та унеможливлувати пошкодження шкіряного покриву тварин.

9.3 Дозволено доправляти худобу гоном.

10 МЕТОДИ КОНТРОЛЮВАННЯ

10.1 Приналежність великої рогатої худоби та туш до певної категорії визначають відповідно до вимог 5.1.3, 5.1.5, 5.1.6, 5.1.7, 5.2.2, 5.2.4, 5.2.5 та 5.2.6.

10.2 Приналежність молодняку великої рогатої худоби та туш до певного класу за живою масою та масою туш визначають відповідно до вимог 5.1.4 та 5.2.3.

10.3 Фактичну живу масу великої рогатої худоби визначають індивідуальним або груповим зважуванням на вагах для статичного зважування (ваги для зважування худоби) згідно з ГОСТ 29329 із ціною повірочної поділки $e \geq 0,5$ кг та допустимою похибкою $\leq \pm 2,5e$.

10.4 Масу туші визначають індивідуальним або груповим зважуванням на вагах для статичного зважування згідно з ГОСТ 29329 із ціною повірочної поділки $e \leq 0,5$ кг та допустимою похибкою $\leq \pm 2,5e$.

10.5 Вік тварин установлюють за даними супровідних документів господарства і за станом зубної аркади.

Зубна аркада телят-молочників до 3-місячного віку характеризується наявністю тільки молочних різців (рисунок 1).

Зубна аркада телят до 8-місячного віку характеризується наявністю молочних різців, на стергій поверхні зацепів з'являється коричнева пляма (рисунок 2).

Зубна аркада молодняку до 3-х років характеризується наявністю двох пар постійних різців та початком прорізування третьої пари постійних різців (рисунок 3).

Телята до 3 міс.

Рисунок 1

Телята до 8 міс.

Рисунок 2

Молодняк віком до 3 років

Рисунок 3

Зубна аркада дорослої великої рогатої худоби віком старше 3-х років характеризується наявністю трьох і більше пар постійних різців.

11 ПРАВИЛА ПРИЙМАННЯ

11.1 Підготування великої рогатої худоби до приймання та її приймання здійснюють відповідно до вимог чинних інструкцій та правил, що затверджені у встановленому порядку.

11.2 Велику рогату худобу на забій приймають партіями.

Партією вважають будь-яку кількість тварин однієї статі і віку, що надходить в одному транспортному засобі і супроводжується однією товарно-транспортною накладною і одним ветеринарним свідоцтвом.

Молодняк вищого, першого, другого та третього класів виділяють в окремі партії.

Приймання і здавання великої рогатої худоби здійснюють за живою масою або за масою і якістю яловичини.

11.3 Під час приймання партії великої рогатої худоби перевіряють правильність оформлення супровідних документів, проводять передзабійний та ветеринарний огляд усіх тварин.

11.4 Під час приймання великої рогатої худоби визначають категорію вгодованості усіх тварин у партії згідно з 5.1 цього стандарту. Категорію вгодованості туш великої рогатої худоби визначають згідно з 5.2 цього стандарту. Під час визначання класів молодняка враховують вік та живу масу відповідно до вимог 5.1.4 цього стандарту або враховують масу туші відповідно до 5.2.3 цього стандарту.

11.5 Дорослу худобу і телят зважують індивідуально або групами, однорідними за категоріями вгодованості тварин. Молодняк всіх класів зважують індивідуально або групами тварин, однорідними за живою масою та категоріями вгодованості відповідно з 10.3 цього стандарту. Маса туш визначають індивідуальним або груповим зважуванням туш відповідно до 10.4 цього стандарту.

11.6 За відсутності згоди під час визначання вгодованості великої рогатої худоби проводять контрольний забій всього спірного поголів'я. Категорію вгодованості худоби після контрольного забою встановлюють відповідно до 5.2 цього стандарту.

12 ГАРАНТІЇ ВИРОБНИКА

Виробники гарантують доправління великої рогатої худоби, що відповідає вимогам цього стандарту за умови дотримання правил транспортування.

ДОДАТОК А
(довідковий)

БІБЛІОГРАФІЯ

1 Правила передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів, затверджені наказом Держдепартаменту ветмедицини Мінагрополітики України від 07.06.02 № 28, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 21.06.02 № 524/6812.

2 СП № 3238–85 Санитарные правила для предприятий мясной промышленности, утвержденные 05.08.85 г. Министерством мясной и молочной промышленности СССР.

3 СНиП 2.09.04–87 Административные и бытовые здания.

4 ДСН 3.3.6.037–99 Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.

5 ДСН 3.3.6.042–99 Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.

6 ДСН 3.3.6.039–99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації.

7 СНиП 11-4–79 Естественное и искусственное освещение, утвержденные Госстроем СССР 27.06.79.

8 СанПин 4630–88 Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения.

9 ДСП 201–97 Державні санітарні правила охорони атмосферного повітря населених місць (від забруднення хімічними та біологічними речовинами), затверджені Міністерством охорони здоров'я України 09.07.97 № 201.

10 СанПин 42-128-4690–88 Санитарные правила и нормы содержания территорий населенных мест.

11 Інструкція по клеймуванню м'яса, затверджена наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 12.06.97 № 19 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 25.09.97 № 447/2251.

12 Зміни до Інструкції по клеймуванню м'яса, затверджені наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 03.07.01 № 51 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 03.10.01 № 854/6045.

Код УКУД 65.020.30

Ключові слова: вгодованість, велика рогата худоба, вимоги щодо безпеки, гарантії виробника, категорія, клас, маркування, методи контролювання, правила транспортування, стандарт, сфера застосування, технічні вимоги, туша, правила приймання.

Редактор **С. Мельниченко**
Технічний редактор **О. Марченко**
Коректор **О. Писаренко**
Верстальник **Т. Мосієнко**

Підписано до друку 20.02.2008. Формат 60 × 84 1/8.
Ум. друк. арк. 1,39. Зам. Ціна договірна.

Виконавець
Державне підприємство «Український науково-дослідний
і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»)
вул. Святошинська, 2, м. Київ, 03115
Свідоцтво про внесення видавця видавничої продукції до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції від 14.01.2006 р., серія ДК, № 1647